Agenda 21 festir røtur í Runavík

Hesar seinastu dagarnar hava næmingar í studentaskúlanum á Kambsdali arbeitt við AGENDA 21 spurningum. Hesar greinar eru framhald av greinum í seinasta mikudagsblað

Í Runavíkar kommunu hava tey arbeitt nógv við umhvørvisvinarligum verkætlanum. Eitt nú er Runavíkar skúlaverk farið undir at nýta vistfrøðiligar sápur. Á Glyvraskúla hava tey í mong ár havt ein gamlan ketil, og hevur orkunýtslan verið sera høg. Hesin er fyri stuttum útskiftur og í dag er orkunýtslan komin niður á umleið eina helvt av, hvat hon var. Sum kunnugt eru tílíkar íløgur sera kostnaðarmiklar, men innan fá ár vil hetta vísa seg at vera ein stór sparing fyri Runavíkar kommunu. Hetta er eisini í samsvar við Agenda 21 skjalið frá 1992. Hóast flestu umhvørvis verkætlanir eru kostnaðarmiklar á fyrstan tíð, verður talan um stórar sparingar í framtíðini, sigur Rodmundur Nielsen, borgarstjóri í Runavíkar kommunu.

Í framtíðini er eisini ætlanir um at byggja nýggjan skúla, ið skal verða ein orkusparandi stovnur. Tað verður tó ikki talan um grønan skúla, sigur Ásmundur Lamhauge, stjóri í Runavíkar skúlaverkið.

Eisini innan barnarøktina eru tey farin undir við umhvørvisvinarligum tiltøkum. Vælkendi vestmenningurin Finnbogi Joensen, ið hevur virkað fyri Agenda 21 í longri tíð, varð boðin til barnagarðin á Mýrunum at greiða frá, hvussu hesin stovnur kann fáa "grøna" viðurkenning. Barnagarðarnir eru longu farnir undir at skilja alt ruskið og gera kompost burturúr burturkastinum.

Barnagarðurin á Mýrunum hevur ætlanir um at seta sólfangara uppá takið á barnagarðinum. Hetta kann eisini tykjast sum ein stórur bitið at gloypa, men er Runavíka kommuna sannførd um, at hetta er ein burðardygg loysn.

Runavíkar kommuna er eisini farin undir at betra um vatnveitingina. Nógvar ætlanir eru um, hvussu vatnveitingin kann gerast tryggari og støðugari. Millum annað kann nevnast, at ætlanir eru um at fara yvir um fjørð eftir vatnið. Eisini verður arbeitt við einum uppskotið, um at gera eina byrging í Lambadali og síðani leiða vatnið til Runavíkar. Eisini eru ætlanir til viðgerðar, um at byggja reinsiverk til vatnið, ið kemur frá Toftavatnið.

Í dag tíð eru nógvar verkætlanir í umfarið. Meginreglan í hesum verkætlanum er, at tær taka hædd fyri umhvørvinum og harvið Agenda 21 skjalinum. Áhugavert verður tískil eisini at síggja, um hetta fer at ávirka hinar kommunurnar, ið eftir nýggjár koma upp í Runavíkar kommunu.

Hósvíkar kommuna - ein fyrimynd

Longu í 1996 tók Hósvíkar Kommuna hugtakið Agenda 21 til sín, og gjørdi eina langtíðar umhvørvisætlan. Síðani tá hevur kommunan arbeitt eftir hesi ætlan, tó við smáum broytingum.

Eitt av høvuðsendamálunum við ætlanini var at fáa reint drekkivatn til allar borgararnar. Í 2000 varð farið til verka, og í dag, fýra ár seinni, er endamálið rokkið, soleiðis, at allir hósvíkingar nú kunnu drekka reint vatn.

Ein onnur av stóru verkætlanunum hjá kommununi, er at fáa alla kommuna kloakkeraða. Í ár er næstan komið undir land við hesum; einans tvey hús vanta í kloakksamskipanini.

Fleiri jørn í eldinum

Hósvíkar Kommuna hevur fleiri jørn í eldinum, og nógv verður gjørt fyri at minka um dálkingina. Á bingjuplássinum verður ruskið partvíst skilt. Í samband við reingerðing av kommunalu bygningunum nýta tey nú trevjuklútar, so nú slepst undan at nýta sápu. Eisini við gøtuljósunum spara tey pening við at nýta lágorkuperur, í staðin fyri kyksilvurperurnar sum nú verða skiftar út.

Í Hósvík eru íbúgvarnir sera glaðir fyri nærumhvørvið, bygdina og gjónna. Tí er gjógvin við Lagá og áarbakkin skrásett sum landsløg við serligum týdningi fyri bygdina. Her eru eisini ymisk tiltøk gjørd fyri at røkja og prýða um tey. Laðað verður fram við áarbakkanum, trappur og gøtur verða gjørdar, fyri tað skal vera lættari hjá bygdarfólkinum at koma framat.

Ruddingardagar og ung í arbeiði

Aftrat hesum hevur kommunan eisini tiltøk, har vanligi borgarin luttekur. Árligir ruddingardagar eru og hvørt summar arbeiða ung við at fríðka um bygdina. Í skúlanum eru viðhvørt evnisdagar, har børnini læra at virða og varðveita náttúruna. Og sjálvt dagrøktarmammurnar hava í ávísan mun tikið evnið upp við børnini, soleiðis, at virðingin fyri umhvørvinum kemur nóg tíðliga.

Um hugt verður aftur um bak, so eru í dag sjónlig prógv fyri, at umhvørvisætlanin hjá Hósvíkar Kommunu hevur eydnast væl. Sigast kann, at Hósvík er ein fyrimynd fyri aðrar kommunur á umhvørvisøkinum.

14 Agenda kommunur umboðaðar á Kambsdali

Sum skrivað er í miðlunum í vikuni, hava næmingar og lærarar á Studentaskúlanum og HF-skeiðnum á Kambsdali havt evnisviku. Evnið hevur verið Agenda 21, og hava næmingarnir kannað hvat teirra egna kommuna ger á økinum, og hvat í framtíðini kann gerast við hetta. Av tí at teir skulu hava kannað viðurskiftini í síni egnu kommunu, hevur verið neyðugt at býtt flokkarnar sundur, fyri at seta teir saman eftir kommunu.

Kommunurnar, sum eru umboðarar á skúlanum eru allar á Eysturoy, meginparturin av Norðstreymoy og bróðurparturin av Norðoyggjum.

Ímillum kommunurnar, sum ganga á odda innan Agenda økið er Runavíkar Kommuna. Har eru m.a. barnagarðarnir farnir at skilja ruskið, fyri síðan at virka tað til við at kompostera, altso at gera lívrunnin evni til at blanda við mold. Fleiri kommunur eru, sum enn ikki hava fullfíggjaða kloakkskipan. Her er t.d. Hósvíkar Kommuna komin langt, við tað at tey hava frárensl frá nærum øllum húsunum. Drekkivatn er ikki ein trupulleiki longur, ei heldur eru gøtuljós ella burturkast.

Áhugaverd felags eyðkenni fyri kommunurnar eru, at næstan allar kommunur ætla at umskipa ella fáa til vega betri kloakskipan, reint drekkivatn og at skifta yvir til vind- ella vatnorku til at framleiða ravmagn. Tó eru tað tær fægstu kommunurnar, sum hava gjøgnumført hesi mál. Aloftast eru tað fíggjarligar forðingar, sum gera at tað ikki verður so lætt at føra hesar ætlanir út í lívið.

Tó kann sigast, at Agenda virksemi ongantíð hevur verið eins viðkomandi og stórt í Føroyum og júst nú. Kommunufelagið hevur starvsett Agnar Jensen til at arbeiða við Agenda 21 burturav, til m.a. at halda fyrilestrar og kunna um Agenda 21.

Ein heimasíða (http://agenda.signar.net) er gjørd í samband við evnisvikuna, sum kunnar um Agenda 21 arbeiðið í umboðaðu kommunum á skúlanum.